

رام - بیستم و سوم مهر

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

- تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
- محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.
- اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

بیست و سوم مهر

روز بیست و سوم مهر ماه سال ۱۲۳۵ هیأت ایرانی که به نمایندگی از ناصرالدین شاه (تصویر زیر) برای مذاکره با انگلیسی‌ها درباره‌ی تجزیه‌ی افغانستان اعزام شده بودند، به شهر استانبول رسیدند. ناصرالدین شاه بر مبنای پیشگویی اخترشناسان درباری که گفته بودند هرات در این روز (۱۵ صفر ۱۲۷۳ق) سقوط می‌کند، به آنها فرمان داده بود دقیقاً در این روز وارد شوند تا در مذاکره دست بالا را داشته باشند. غریب این که هرات دقیقاً در همین روز تسلیم حسام السلطنه شد و قشون ایران وارد آن شدند و دست‌نشانندگان تجزیه‌طلب انگلیسی را از آنجا راندند.

در همین روز به سال ۱۲۹۷ اولین نشست «صحبت‌های ادبی و علمی» در خانه‌ی علی محمد تربیت در برلین برگزار شد. بزرگان و دانشمندانی مانند تقی‌زاده و علامه قزوینی و میرزا فتحعلی تبریزی و محمدعلی جمالزاده در این حلقه عضویت داشتند و نخستین نشست با سخنرانی کاظم‌زاده ایرانشهر که از ارکان گروه بود آغاز شد.

در سال ۱۳۲۴ همدستی حزب توده با فرقه‌ی دموکرات پیشه‌وری که آشکارا دست‌نشانده‌ی شوروی بود و در صدد تجزیه‌ی آذربایجان، واکنشی در دولت برانگیخت. در این روز از طرف حکومت نظامی از اجتماع افراد حزب توده به منظور تشکیل مینیتنگ و سخنرانی جلوگیری به عمل آمد و دفتر حزب توده و شورای متحده‌ی کارگران به وسیله‌ی فرستادگان دولت و ژاندارمری تصرف شد. عبور و مرور از خیابان فردوسی که دفتر حزب توده در آن قرار داشت هم محدود شد. با این همه اعضای حزب توده در این مکان حضور یافتند و به زد و خورد با افراد ژاندارمری و ارتشی‌ها پرداختند. در این هنگامه سرگرد زرین‌نعل از افسران ملی‌گرا به شدت دکتر فریدون کشاورز که از سران حزب توده و نماینده‌ی مجلس بود را کتک زد! با این همه جریان این حزب تداوم یافت، تا آن که در سال ۱۳۳۳ رخنه‌شان در ارتش و نیروهای مسلح برملا شد و در همین روز در این سال دادگاه بدوی فوق العاده نظامی حکم اعدام دسته دوم افسران عضو این سازمان را صادر کرد. هفت سال بعد در ۱۳۴۰ سندیکای صنایع ایران تشکیل شد و نخست وزیر وقت آن را افتتاح کرد. سال بعد از آن وقتی محدود کردن قواعد دینی در انتخابات انجمنهای ایالتی و ولایتی به اعتراض برخی از رهبران دینی منتهی شد، شاه نامه‌ای به آیات عظام فرستاد و ضمن ابراز ادب دلگرم‌شان کرد که خودش مراقب خدشه‌دار نشدن دین هست، اما در ضمن به تلویح گفت که از اجرای این قانون دست نمی‌کشد. او به عمد در میان رهبران معترض نام آیت‌الله خمینی را از قلم انداخت و برای او نامه‌ای نفرستاد.

اعضای کمیته‌ی مرکزی
حزب توده

در سال ۱۳۴۲ با مدیریت و نوآوری دکتر پرویز ناتل خانلری سپاه دانش تاسیس شد و تمبری برای یادبود آن چاپ شد. این برنامه مهمترین نیروی پیشبرد سوادآموزی در ایران معاصر بود و در سطح جهانی یکی از موفقترین برنامه‌های این رده محسوب می‌شد و از سوی سازمان ملل بسیار مورد ستایش و وامگیری قرار گرفت.

محاصره‌ی وین

ماری آنتوانت

ادوارد گیبون

رخدادهای سیاسی روز بیست و سوم مهر به شکل غریبی با محاکمه‌های جنجالی و مجازات مقامهای بلندمرتبه پیوند خورده است. یک نمونه‌ی جنگی‌اش خارج از این دایره آن که در ۹۷۱ قوای اتریشی موفق شدند ترکها را شکست دهند و محاصره‌ی وین را بشکنند، و در ۱۳۱۳ جمهوری شوروی چین با ورود چیانگ کای شک به روئی جین فرو پاشید. مائو و پیروانش تصمیم گرفتند که از فردای آن روز راهپیمایی بزرگ را آغاز کنند.

اما در باقی رخدادهای این الگو نمایان است: در ۱۱۷۲ ماری آنتوانت در فرانسه به اعدام محکوم شد، در ۱۱۹۴ ناپلئون به تبعیدگاهش در سنت هلن فرستاده شد، در ۱۲۷۳ آلفرد دریفوس در فرانسه به جرم

جاسوسی دستگیر شد، در ۱۲۹۶ رقص هلندی ماتاهاری به جرم جاسوسی برای آلمانها توسط سربازان فرانسوی اعدام شد.

پیر لاوال و کارل اولبرگ فرمانده پلیس آلمان در قلمرو فرانسه

ماتاهاری

در ۱۳۱۹ لوییس کومپانیس رئیس جمهور کاتالونیا به فرمان فرانکو محاکمه و اعدام شد، و او تنها رئیس جمهوری اروپایی است که اعدام شده است. در ۱۳۲۳ حزب تیر و صلیب مجارستان که همسان و متحد با نازیها بود در این کشور به قدرت رسید و رهبران سیاسی دولت پیشین را مورد پیگرد قرار داد. در ۱۳۳۴ هم پیر لاوال نخست وزیر دولت ویشی که با آلمان نازی متحد شده بود، به جرم خیانت به دست

متفقین تیرباران شد

رهبران حزب تیر و صلیب

بیست و سوم مهر در ضمن روز انقلابهای خیابانی و جنبشهای اعتراضی هم بوده است. در ۱۳۴۴ جنبش کارگران کاتولیک در تظاهرات ضدجنگی که بر ضد نبرد ویتنام به راه انداخته بود برای نخستین بار سوزاندن دسته جمعی شناسنامه و اسناد رسمی را باب کرد، در ۱۳۴۵ حزب نژادگرای سیاهپوستان به نام «پلنگ سیاه» (Black Panther Party) تاسیس شد (تصویر زیر، راست)، در ۱۳۴۸ تظاهرات گسترده برای متوقف کردن جنگ ویتنام با دو و نیم میلیون تظاهر کننده در آمریکا و راهپیمایی ۲۵۰ هزار نفر در واشینگتن انجام پذیرفت، و در ۱۳۵۸ مراکز فعالیت گروههای ناسیونالیست مالتا و مقر رهبرشان ادی فنچ آدمی از سوی کمونیستهای هوادار حزب کار مالتا مورد حمله قرار گرفت. در ۱۳۸۴ زمانی که گروه نئونازی «جنبش ناسیونال سوسیالیست» آمریکا در شهر تولدو (اوهایو) اقدام به برگزاری راهپیمایی در اعتراض به فعالیت گروههای مسلح سیاهپوست کرد، با حمله‌ی گروههای ضدنازی کمونیست و آنارشیست روبرو شد که در پی درگیری با تظاهر کنندگان به غارت مغازه‌ها روی آوردند. بخش عمده‌ی غارتها و درگیری‌ها زمانی روی داد که نئونازی‌ها راهپیمایی‌شان را تعطیل کرده و منطقه را ترک کرده بودند (تصویر زیر، چپ).

در ۱۳۹۰ هم تظاهرات جهانی در اعتراض به نابرابری اقتصادی و فساد دولتی و چیرگی شرکت‌های بزرگ بر سیاست در ۹۵۰ شهر از ۸۲ کشور به طور همزمان برگزار شد. بزرگترین گردهمایی در مادرید (نیم

میلیون نفر) و بارسلونا (چهارصد هزار نفر) تشکیل شد. در ضمن در این بین در سال ۱۳۶۹ میخائیل گورباچف

هم جایزه‌ی صلح نوبل‌اش را دریافت کرد!

سفینه‌ی گالیله

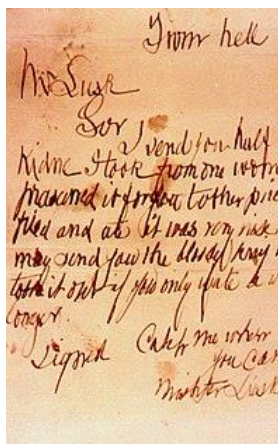

هوراس هانلی در کنار زیردریایی‌اش

الگوی جالب توجه دیگری که در رخدادهای بیست و سوم مهر می‌بینیم آن است که این روز با چندین رخداد مربوط به سفر در محیطهای غیرعادی مصادف بوده است و روزی مهم در صنعت ساخت هواپیما و سفینه و زیردریایی است! در ۱۱۶۲ اولین پرواز انسانی با بالن برادران مونگولفیه انجام شد، در ۱۲۴۲ اولین زیردریایی‌ای که کشتی‌ای را (در جریان جنگهای داخلی آمریکا) غرق کرده بود، در جریان حادثه‌ای غرق شد و جان مخترعش هوراس ال. هانلی را گرفت، در ۱۳۰۷ اولین بالون زیپلین که از اقیانوس اطلس عبور کرد ساخته شد، و در ۱۳۱۱ اولین پرواز شرکت هواپیمایی تاتا (که امروز به هواپیمایی هند تبدیل شده) انجام شد. در ۱۳۷۶ هم کاوشگر کاسینی به سوی کیوان پرتاب شد. در ۱۳۸۰ سفینه‌ی گالیله که توسط ناسا پرتاب شده بود از ۱۷۰ کیلومتری آیو ماه برجیس عبور کرد، و در ۱۳۸۲ چین نخستین سفینه‌ی سرنشین‌دارش به نام شن‌زونگ ۵ را به فضا فرستاد.

ظاهر شاه

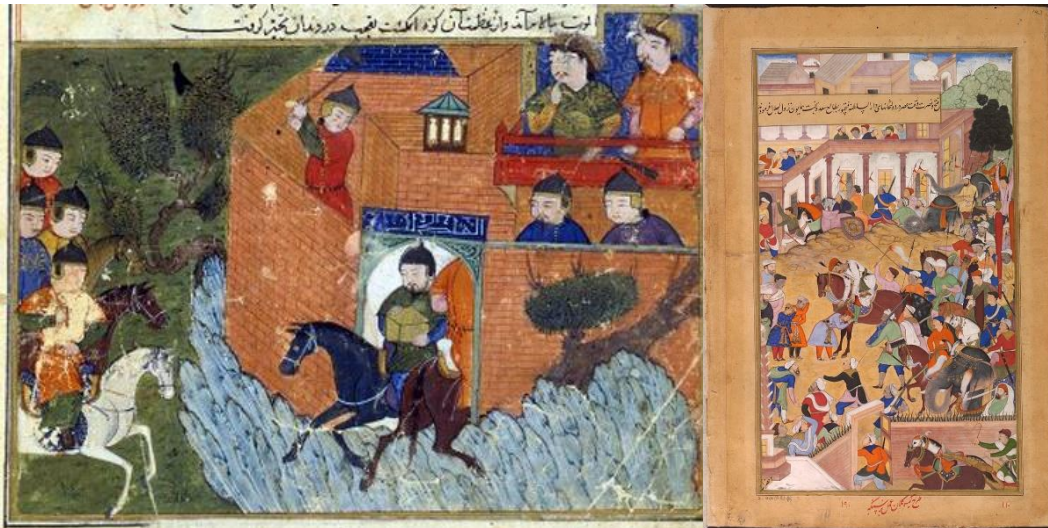

نامه از جهنم

لویس کاردناس

این روز با مجموعه‌ای از نوآوری‌های فنی و علمی و نامه‌نویسی‌های جنجالی نیز مصادف بوده است. در مورد دومی، دو رخداد جالب توجه داریم. یکی آن که در ۱۲۶۷ نامه‌ی «از جهنم» فرستاده شد. این نامه را احتمالاً جک سلاح قاتل مرموز زنان انگلیسی ارسال کرده بود. در آن دوران جنایتهای جک سلاح افکار عمومی را سخت درگیر کرده بود و از این رو بیش از هزار نامه‌ی جعلی به اسم او به دفتر پیگیری جنایتهای فرستاده شده بود. اما این یکی احتمالاً واقعی بود. نامه با عبارت «(فرستاده شده) از جهنم» شروع می‌شد و غلطهای دستوری و املائی فراوان داشت. به همراهش نیمی از یک کلیه‌ی انسان ضمیمه شده بود و در نامه ادعا شده بود که نویسنده نیمی دیگرش را خورده است! دومی هم آن که در ۱۲۹۸ لنین در نامه‌ای که برای دلجویی به گورکی نوشته بود، گفت که «روشنفکران روسی نوکران کاپیتالیسم هستند که خود را مغز ملت می‌پندارند، اما در عمل مغز نیستند، مدفوع هستند!».

چپ: اکبر شاه
راست: هلاکو

از زمهری نوآوری‌های علمی این روز هم می‌توان به این موارد اشاره کرد: در ۱۱۴۳ ادوارد گیبون گروهی از راهبان را دید که در معبد ژوپیتر رم سرودهای دینی می‌خوانند و این انگیزه‌ای شد تا «سقوط و انحطاط امپراتوری روم» را بنویسد، در ۱۲۵۷ ادیسون کارخانه‌ی روشنایی برقی‌اش را راه‌اندازی کرد، و در ۱۳۳۰ لوییس ارنستو میرامونتس کاردیناس شیمی‌دان مکزیکی موفق شد نورتسترون را برای اولین بار سنتز کند. این شبه‌هورمون جنسی پایه‌ی ساخت قرصهای ضدبارداری قرار گرفت. در ۱۳۳۵ هم برنامه‌ی فورترن که اولین زبان برنامه‌نویسی رایانه‌ای بود انتشار یافت.

توریچلی

لرمانتوف

نیچه

عبدالکلام

سیاهه‌ی زادگان نامدار این روز به نسبت طولانی است و در ابتدای کار چند شاعر رومی در آن یافت می‌شوند که کم‌کم جای خود را به سرداران و شاهان هندی می‌دهند: لوکرتیوس شاعر و فیلسوف رومی (۹۹ پیش از میلاد)، ویرژیل شاعر رومی (۷۰ پیش از میلاد)، هلاکو خان (۵۹۷)، تیمور خان امپراتور مغول سلسله‌ی یوآن در چین (۶۴۴ هجری خورشیدی)، اکبر شاه گورکانی (۹۲۱)، اوانجلیستا تورچیلی فیزیکدان و ریاضیدان ایتالیایی (۹۸۷)، یوداش تادئوس کروشینسکی سفیر نامدار لهستان در ایران (۱۰۵۴)، میخائیل لرماتوف شاعر و نقاش و ادیب روس (۱۱۹۳)، فریدریش نیچه (۱۲۲۳)، محمد ظاهر شاه افغانی (۱۲۹۳)، میشل فوکو (۱۳۰۵)، زین‌العابدین عبدالکلام یازدهمین رئیس‌جمهور هند (۱۳۱۰)، و کریس دی‌برگ خواننده‌ی آرژانتینی (۱۳۲۷)

مهمترین درگذشته‌ی این روز ابوبکر محمد زکریای رازی (۳۰۴) است، و سایر رفتگان نامدار این روز عبارتند از: تئوفیلوس سراسقف اسکندریه (۴۱۲ میلادی)، معتمد خلیفه‌ی عباسی (۲۷۱ هجری خورشیدی)، عبدالله بن محمد اموی خلیفه‌ی اندلس (۲۹۱)، سای بابا شیردی (۱۲۹۷)، هرمان گورینگ دومین مرد قدرتمند رایش سوم که خودکشی کرد (۱۳۲۵)، کیخسرو شاپورجی سهراب‌جی موسیقی‌دان و منتقد هنری زرتشتی (۱۳۶۷)، و نورودوم سیهانوک آخرین شاه و اولین نخست‌وزیر کامبوج (۱۳۹۱).

فوکو

سای بابا

گورینگ